

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

XXVIII. De divortiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

Ietus lib. 7. cap. 19. in fine. Sanchez lib. 7. disput. 17. Bonacina quest. 3.
puncto 15. num. 3.

XIIII. Non omnes extra matrimonium nati censentur illegitimi. Naturalis enim ex soluto & soluta genitus legitimatur per subsequens matrimonium, cap. 1. qui fil. sint legit. Instit. de nupt. §. fin. & in Authent. quomodo naturales efficiantur sui, §. Si quis igitur dotalia, collat. 3. & C. de natural. liber. l. Cum quis: & Instit. de hæredit. quæ ab intest. defer. §. Quibus, verb. Necnon. Id verò jus non extenditur ad spurious natos durante patris aut matris matrimonio, licet postmodum dissoluto per mortem alterius conjugum matrimonio, pater & mater spurii matrimonium inter se inirent, cap. Tana, qui fil. sint legit. At filii nati ex conjugio in facie Ecclesie bona fide contracto censendi sunt legitimi, quanvis postea aliquod ejus conjugii dirimens impedimentum detegatur, cap. Pervenit, cod. tit. Si conjugatus vivente priori conjugate contrahit cum alia persona ignorante quod ille sit conjugatus, proles inde nascens erit legitima, cap. Ex tenore, eod. Præterea proles infidelium conjugum qui postea convertuntur ad Fidem, legitima est, etiam si parentes sint in gradu prohibito lege canonica, cap. fin. cod. Cognitio an quis sit legitimus, ad Ecclesiam defertur, cap. Can. fam 2. cod. tit.

C A P U T X X V I I I .

De Divortiis.

DIVORTIUM est legitima conjugum separatio, quæ tribus modis intelligi potest. Primo quoad torum, seu copulam dumtaxat. Secundò quoad torum simul & habitationem. Terziò quoad vinculum ipsum quod solvit, ita ut definit esse Matrimonium.

II. Dissolvitur quoad vinculum ratum conjugium, dummodo non sit consummatum, si alter conjugum discesserit, & professionem in Religione aliqua per Apostolicam Sedem confirmata emiserit: imò etiam per votum simplex quod in Societate Jesu post Biennium probationis emituit solet, adeò ut post tale emissum votum liceat alteri Parti in aliud convolare matrimonium. Et si enim scriptum sit Matth. 19. *Quod Deus coniunxit homo non separet*; id tamen absolute intelligendum est de matrimonio consummato, per quod duo fiunt una caro, ut ibidem innuitur: *Eruunt duo in carne una*. Post ratum itaque matrimonium conceduntur conjugibus menses duo, intra quos alter conjugum alteri petenti potest debitum conjugale reculare.

recusare , ut interea liber sit ad Religionis ingressum , cap. *Ex publico* , & cap. *Ex parte* , de convers. conjug.

III. Reliquæ autem divoritorum species vinculum nuptiale non dissolvunt , possuntque diversis ex causis fieri : quarum prima & præcipua est alterius conjugum adulterium , Matth. 19. *Quicumque uxorem dimiserit , nisi ob fornicationem*. Quandiu vero unus conjugum de consortis adulterio non est certus , licitum est Patti quæ sibi conficia est adulterii debitum exigere nuptiale , neque hoc jure excidit donec delictum alteri conjugi plenè innoverit. *Ista lege tenentur tam viri quam uxores* , quia utrobique ligat fidei conjugalis vinculum , adeò ut non teneatur uxor virum adulterum admittere , ut neque maritus uxorem adulteram. Sed si uterque conjugum fidem solvit , neuter ab altero divertendi jus habet , sive mutua injuriarum compensatio , cap. *Significati* , de divor. Neque refert (ait Coninch) uter eorum prior fidem fregerit , aut quod unus sapientius quam alter deliquerit , aut unius non autem alterius adulterium publice innoverit , cum jus divortri non nisi innocentia competit. Ideoque statuit cap. *Ex literis* , eod tit. quod si mulier marito requirente fuerit per Ecclesiæ sententiam ab ejus toro & cohabitacione separata , si postmodum vir ipse fornicetur , cogendus erit dimissam uxorem resumere.

IV. Cellat ita divortri causa simul ac Pars innocens hanc offensam consorti condonaverit , ut si post ejus adulterium illam vel semel ad tori admisit consortium. Hic tamen requiritur libertas ; quia si uxor , exempli causâ , metu vexationis maritum adulterum admittat , non censetur perinde hanc illi remittere injuriam , donec plena libertate illum admittere consenserit. *Hic obiter observa* , virum qui vel semel uxorem , postquam adulterata est , cognoverit carnaliter , fieri hoc ipso irregularē cā , quæ dicitur interpretativa , bigamiā , cap. *Si enjus* , dist. 34.

V. Si vir uxorem adulteram non peccantem , sed in delicto perfidiam admissit , delicto participat , tum ratione scandali , tum defectu debita correctionis , cap. *Si vir sciens* , de adulter. Quod vero ibidem dicitur , debere à viro uxorem peccantem recipi , intellige cum Glossa ibi de convenientia , non de conscientia vel obligationis debito. Abfolutè enim loquendo , si vir hanc injuriam sponte non condonet , aut nisi ipse pari quoque delicto peccaverit , liber in perpetuum à conjugali onere manet. Idemque juris habet foemina innocens respectu mariti adulteri , adeo ut re juridicè probata , possit conjunx innocens non modò dimittere consortem invitum , sed præterea Religionem ingredi , aut sacris se Ordinibus alligare , can. *Agathofa* , 27. quæst. 2. & cap. *Constitutus* , & cap. *Veniens* , de convers. conjug. Et refertur historiæ Lausiacæ cap. 28. Sanctum Paulum cognomine Simplicem , deseruisse deprehensam in adulterio uxorem , vitæque monasticae se addixisse sub Magni Antonii disciplina. Verumtamen ad hoc requiritur & probatio delicti , & sententia Ecclesiæ.

Sed

Sed ubi agitur de sola tori , aut etiam cohabitationis separatione , id fieri secundum conscientiam privata auctoritate potest : verum ad alterius querelam compelletur Pars quæ se subduxit , vel probare delictum , vel reverti ad communionem cohabitationis & tori per Judicis sententiam . Sotus in 4. dist. 36. quæst. unica , art. 2. cap. 3. Ledesma quæst. 62. art. 3. Navarra cap. 22. num. 23. Sanchez lib. 10. disp. 12. num. 31. Bonacina quæst. 4. punct. 5. n. 10. qui tamen admonent circa divortium, evitandum necessariè scandalum , quod contingit maximè si adulterium nemini aut paucis innotuerit , cap. *Dixit Dominus* , 32. quæst. 1.

V I. Neque solus animus adulterandi , neque alii actus impudici præter copulam possunt esse causa sufficiens ad divortium , quia per solam sexuum commixtionem , non verò per alios actus caro dividitur conjugum , & violatur illud sacræ Scripturæ : *Erunt duo in carne una* . Sanchez , Coninch , aliqui quoas allegat & sequitur Bonacina quæst. 4. punct. 5. num. 3. & 4.

V II. Non potest conjunx divortium facere , nisi certitudinem adulterii saltem moralem habeat , ne alteri fiat injuria . Sed requiritur tanta certitudo , quanta requireretur ad condemnandum in criminali foro . Cujusmodi est certitudo si conjunx proprium fateatur adulterium , aut si nuda cum nudo , aut sola cum solo accubantes in uno lecto deprehendantur , cap. *Literis* , de præsumptione . Non tamen sufficiunt verba aut literæ amatoria , neque munuscula , neque oscula , neque amplexus , nisi adhinc aliæ urgentes circumstantia loci , temporis ac personarum . Bonacina num. 8.

V III. Fit nonnunquam ut uterque conjunx adulteratus fuerit , sed horum unus ab hoc vitio pridem desisterit : queritur an hic possit divertere ab altero non emendato ? Respondent Doctores affirmativè , tam in interno quam in externo foro , dummodo post sui emendationem admouerit conjugem , qui , quæve post admonitionem reinciderit in hoc peccatum , cap. *Significashi* , de divort . Enimverò si ambo conjuges post singulorum adulteria reconciliati essent , fieretque post reconciliationem ut eorum unus continentiam servaret , alterque in pristinum vitium relaberetur , conjunx emendatus jus haberet repudii adversus incorrigibilem consortem . Bonacina num. 15. Sed si post divortium propter adulterium contingat conjugem qui divortium petiverat , fornicari , compellendus erit ad rursus coabitandum cum conlorte repudiata , cap. *Ex literis* , de divort .

I X. Altera justa divortii causa ex conjugis fævitie procedit , cap. *Literas* , de restitu. spoliat . Ad hanc reducitur furor , si sit ita vehemens ut alter conjugum cohabitando valde periclitetur . Tertia causa est , si alter conjugum alterum instigat ad peccandum , præmissaque admonitione non desistit . Si enim non tenetur conjunx alteri conjugi sibi periculum mortis corpora

G g g

corpora

corporalis intentanti, minus tenebitur cohabitare intentanti sibi interitum animæ, cap. *Quaestio*, de divorcio. Docet Coninch justam esse divorciū causam, si alter conjunctus sit magus ac veneficus. Cum enim tales homines ductu demonum regantur, periclitatur animæ salus illis cohabitantis: quin etiam corporis vita, ut monet Bonacina. Quarta causa est lapsus alterius conjugum in haeresim vel apostasiam, cap. *De illa*, & cap. *Quanto*, de divorcio.

X. Non est iusta & sufficiens divorciū causa, si alter conjugum in lepram incidat, tot. tit. de conjug. leprosor. Et tenetur sanus conjugi leproto penti reddere debitum, cap. *Quoniam*, eod. tit. Tametsi liberum sit sponsalia de futuro disolvere propter supervenientem lepram, cap. fin. eod. Mira est Canonum de leprosis discrepantia, Stephano autem II. disertè prohibente reddi, & separari jubente, responso 9. ex Carisiaca Villa, anno 754. regnante in Gallia Pipino, ad quem Stephanus confugerat. Huic Stephani Decreto conformatur triennio post celebrata Synodus Compendiensis can. 16. Plura de divorcio, tum etiam de iuribus pecuniariis sponsarum, nuptiarum & viduarum, requirentiū lib. 6. cap. 27.

‡ ‡

C A P U T X X I X .

*Resolutiones circa oscula, aliosque similes actus, ex
Sancto Thoma, & Sancto Antonino.*

I. **D**ERUMULTUM refert ad animarum & conscientiarum directionem, tum elucidationem, discernere in quibusnam circumstantis, sive mortaliter, sive venialiter peccetur, aut etiam non peccetur, circa oscula, tactus aliaque ejusmodi, quæ plurimum esse possunt libidinis incitamenta. Et quia circa haec multiplices discrepantes ventilantur opiniones, consultius esse duco lumen mutuari a duobus eruditissimis, sapientissimis, & publicâ totius Ecclesie veneratione celebratisimis Doctotoribus, sancto Thoma, & qui hunc ipsum allegat & sequitur ducem, sancto Antonino Archiepiscopo Florentino, cuius ipsam verba sine ulla immutatione subjicio ex secunda parte Summaria majoris, tit. 5.

II. Intantum (inquit) sunt peccata amplexus, oscula, tactus & stultiloquia, in quantum procedunt ex luxuria, secundum Thomam. Pro cuius majori declaratione dicit Thomas 2. 2. quest. 154. art. 4. quod aliquid potest esse peccatum mortale duplice, uno modo secundum specimen